Béres Attila

Allegro non molto

(A posztmodern halála)

Beköltözött a házamba Latin-Amerika. A letört gipszrózsa maradékában dinasztiák dicsősége, gyík csontváza a repkény alatt, az elmúlás kipárolgása, ahogy az idő lassan lüktetve elszivárog a repedéseken.

Először odakint a feltört járda, a hulló vakolat, a megroppant esőcsatorna és a félrecsúszott, penészes zöld pala. Később a lakásban is. A redőnyök meg a spaletták leszakadtak, beszorultak, a ferde napsugár megtört a hiányos lexikon szakadt gerincének matt aranyán. Ez vagyok hát.

Egyetlen nagy könyvön dolgozom, melybe minden tudás belehordható, és fölöslegessé válnak a króm-nikkel-üveg komputeres könyvtárcsodák csakúgy, mint a hegycsúcsokra épített kolostorok nyirkos sötétjébe rejtett titkos gyűjtemények. Látszólag nagyravágyó program. Sajnos ahhoz, hogy a mű elkészülhessen, a szavaktól kellene megszabadulnom, ahogy a festőnek a kikevert színektől. Nincs közös forma mások próbálkozásaival. Majd sokáig nem derül ki, hogy mért nem ír az író. Olyan ez, mint amikor a kertész gombát termeszt pincében, vagy a szónok horgászik, a politikus pedig hosszan magába tekint. A szöveg, az élet mindenféle tanulsága egy nagy agyaghegyben lapuló morzsa. Nem értelmezhető kategóriák. Az író gyűjti a szavakat, hogy megszabadulhasson tőlük.

Először a fal mentén észrevétlenül megjelent a lehulló vakolat fehér pora, aztán jöttek a pókok. A kis ártatlan, majdnem átlátszó fehérek, a fürge barnák, végül a nagy potrohú, gonosz feketék. Ezek a halál zsoldosai, ráérnek, és nincs takarítóeszköz, amely elbírna velük.

Az ablakon betolakodó nedves ágak, a púposodó padló, majd a csúszómászók is. Éjszaka idegen macskák parádéja az udvaron. A vak esők és redőnyöket rázó szél. Persze együtt hajtottuk végre a produkciót. Nekem a hajam hullott, a háznak a kéménye roggyant meg. Én olajat szedtem a prosztatámra, a házban csöveket kellett cserélni. Én egyre erősebb szemüvegeket vásároltam, ő pedig egyre vetkőzte-hámozta le magáról a vakolatot, a festéket, az összetartó pántokat és rozsdás vasalásokat. Rozsdára rozsdamaró, majd felújító festék, megkeményedett ecset, félzsáknyi megkötött cement. Elmozduló cserepek, porladó beton, a padlás haldokló zajai. Madarak és surranó éjszakai rágcsálók.

Mindig igyekeztem a század gyermeke lenni, felvilágosult, aki birtokolja a kor modern eszközeit, bravúros kezeléssel fölényesen uralja

ezeket a többé-kevéssé néma rabszolgákat. Volt felhúzós gramofonom és tekerős diavetítőm, majd mikrobarázdás hanglemezem. Gyártottam monoaurális csehszlovák lemezjátszó és néprádió összeépítésével sztereofonikus zeneszekrényt. Majd évtizedig harcoltam hifiberendezésem színvonaláért. Napokra felzaklatott, ha a bal és jobb csatorna bizonyos frekvenciákon nem egyenlő decibelt bocsátott ki. Hallani persze nem lehet ezeket a nüánszokat. De a tökéletesség érzéséhez elengedhetetlen volt a műszerekkel alátámasztható bizonyosság. A nappaliban felállított érzékeny hifiberendezés semmi mást nem tűrt meg maga körül, ezáltal szentéllyé avatta a helyiséget. Aztán a cd sterilitása. Még később WAV fájlok 44 megahertzes mintavétellel. Végül egy értelmetlen e-mail Caracasba, ahol a lányom utoljára szült, de már régen nincs ott. A technika szánalmas határai.

Előbb nyikorogni kezdtek az ajtók. Hiába az olajozás, később gyűrűkre emeltem őket, de végül is az derült ki, hogy a padló jön fölfelé, púposodik, a kinti nagy fenyőfa küldi befelé a gyökerét. A pincében elfolyt egyetlen hordó borom, mert a csap eresztett, a lé megállt a hordó csínjában és megrohasztotta a fát. Ekkor káromkodtam, mert a jelenségek nem álltak össze követhető folyamattá. Magyarázat mindenre van. A bolti segédek szintjén.

Mesterembert nem engedek a házba. Igaz, nem is nagyon törekednek. Én javítom a redőnyt, és láng felett pirítom a kenyeret, a szuper Bosch elektromos pirító tönkrement, amikor a konyha beázott. Garmadában állnak a könyvtári felszólító cédulák, hogy vigyem vissza és fizessek büntetést. De a pénzhez való viszonyom megváltozott. A könyvtár pedig semmiben nem tud újat mutatni, a „semmi új"-ba beleértve az összes könyvtáros leány összeszorított térdét is. Tavaly még esetleg.

Az alkonyatkapcsolású kerti hangulatfényt szereltem, amikor a lányom elment. Visszatérve a szobába meg akartam hallgatni Vivaldi d-moll kettősversenyének Allegro non molto tételét. Balról David Ojsztrah, jobbról Isaac Stern. Csak nekem. Ilyen tempót azóta se, soha, senki. Ám Thorens lemezjátszóm (katalógusára: 1600 USA $) lejátszókarja gyökerestül ki volt tépve. A pótolhatatlan CBS lemez darabokban a földön. A nőknek eltérő a jelrendszere. A lányom többé nem akar visszatérni a szülői házba.

Minden nyár elején megemelem a cseresznyefa ágát. A mozdulat illetlen, mintha egy nő hóna alá kukucskálnék. De mit tegyünk, ha mindig a levél alatti takarásban vannak az érettebb cseresznyék. Egyébként nem szeretem, ha egy nő borotválja a hónalját. Persze, higiénikus s talán kényelmes, mindenképpen korrelál a kultúránkkal – következésképp mérce, elkerülhetetlen, ám míg a *hónalj kalászos ürege* az erotika,

vele szemben a meztelen hónalj korunk sterilitása, a virtuális valóság, a tévéreklám, a kényelmes, száraz érzések világa. A lucskos érzés nemcsak illetlen, de nem is korszerű.

A kenyérpirító kimúlása után jöttek a recsegő hangszórók. A sztereó már rég nem sztereó, mi több, a sztereó felesleges is. És mennyi minden felesleges még. Emlékszem, a korán meghalt Pernye András zenetudós a HIFI Magazin kérdésére elmondta, hogy egy öreg csehszlovák monó lemezjátszója van. Mert ha az élmény nem „a" koncert „a" Zeneakadémián, akkor minek az utánzást cizellálni?

A valóság meghaladott állapot. Nem is harcolhatsz érte. Ülj be fél órára egy multiplex moziba, és meglátod. Ugyanilyen feleslegesek a civilizált ember megnyugtatására félig és rosszul importált távol-keleti eszmék, étkezési szokások, tornák, gyakorlatok, harci művészet- és jóga-paródiák, pohos emberek fitnesz karikatúra-sportjai, a csőd elhárításának jelképes gesztusai.

Néha kihagy az áram. Rágcsálók elfogyasztották a falban a szigetelést. Fény és sötétség. Isten beszorítása a skatulyába. Nekem a saját szemhéjam is megteszi a játékhoz. Sötétség és fény. Sajnos a fény a végesebb.

Amikor apámat felborította a kutya. Ült kint a kertben egy nevetségesen gyenge vázú modern kempingszéken, mint akit ott felejtettek, és a hófehér kuvaszunk nekiment, fölborította. Apám, félig hanyatt feküdt mint egy nagy bogár, és hadonászott, hogy na, eriggy már, hagyjál. A Bözsi kutya nyaldosta, ugrált körülötte, így játszadoztak, míg haza nem jöttem. Akkor tejeskávét főztem apámnak, kiflit daraboltam bele, a kutya is kapott belőle. Amikor apámat felborította a kutya, le akartam fényképezni a jelenetet, de előbb a kis öregembert mentettem ki szorult helyzetéből, és csak utólag indultam a fényképezőgépért. Aki ebben a sorrendben cselekszik, abban nyoma sincs hivatástudatnak. Az örökre műkedvelő marad.

Később ez a kutya öngyilkos lett, miközben én Piazza Armerinában huszonéves olasz restaurátor lányok fenekét tanulmányozva jutottam el a mozaikművészet feltámadásának élményéig. Ezek az antik formákat mutogató lányok négykézláb restauráltak, és a kijelölt munkaterületből ítélve néhány év múlva igen komoly új leletmezővel gyarapodik a Villa Romana del Casale mozaikkincse a turisták legnagyobb örömére. Bár addigra a lányok asszonnyá lesznek, és kerekdedségük is más dimenziókat ereszt. Hazafelé jövet már háborús füstöket hordott a szél, kitört az ezredvég Európájának legdicsőbb eseménysorozata, a horvát-bosnyák-szerb-jugoszláv-albán-stb.-stb. konfliktus. A magyarok mindenütt ott vannak, s ez nemcsak Hollywoodot jelenti ezúttal. De a lányommal nem sikerült találkoznom, pedig az egész Szicília az ő ötlete volt.

Egy ember meg akarta venni a házat. Akkor már fáztam, egy szűz nyúlánk, meleg teste még szóba jöhetett volna *mint alternatíva*. Megértettem Dávid királyt, aki lábmelegítőt igényelt, és az erre alkalmas szűz megtalálása végett egy egész országot fellármáztak a katonái. Egy alkalmas szűz ölében az ember lába valóban felmelegedhet. Még jó, hogy Dávid király az élő Abiság lágy meleg ölében és nem pedig vérben melengetett, hiszen ha akarja, azt is megteheti. Az öregkor pánikja iszonyú hajtóerő, a szüzek vére pedig bőven buzog, az utánpótlás csupán csak szervezés kérdése. Úgy nevezik, logisztika. Ámbátor ezek a korszerű, borotvált hónaljú szüzek talán már nem is bírják viselni a szüzesség hagyományos terhét. Nem elég száraz már az az érzés.

Tehát ez az ember meg akarta venni a házat, és mivel nem érdekelt már annyira a hifi, sem a gyík csontváza, engedélyeztem, hogy komoly szándékkal szétnézzen. Ő aztán körbejárt alaposan. Megmutogatta részletesen, hogy egész életemben mennyire rosszul éltem a ház alkalmatlanságaiból kifolyólag. Rögtön elmesélte, hogyan fogja átalakítani. Olyan ember volt, akinek mindene működik. Erélyesen felvázolta a ház jövőjét. A ház megérdemelte volna ezt a büntetést, hogy az erélyes úr kézbe vegye a dolgokat, és bosszút álljon értem. Mégis inkább azt hazudtam, hogy hazajön a lányom, és ketten fogunk itt lakni. A legszegényebb hazugság is igyekszik valóságnak látszani, de a lányom itt még Peru fennsíkjait járja egy fotoriporterrel, nincs gyereke, ez élete legboldogabb korszaka. Később börtönbe kerül kábítószer csempészésért, megismerkedik egy japán artistával, és gyereket szül neki. Utolsó ismert címén Caracasban semmit nem tudnak róla. Nem szándékozik hazájába visszatérni.

Le kellett zárnom a hátsó szobát. A mester, akit mégis beengedtem, azt mondta: ebben a házban háborús anyagból van minden. Negyvenöt óta nem látott ennyire szétrohadt szemöldökfát. A lécek és gerendák katasztrofális állapotban. Bármelyik pillanatban elindulhat az egész tető lefelé. Higgyem el, ebben neki semmi üzlet. Nekem se. Na jó, legalább borítsuk be felülről, csak nagy lyukak ne maradjanak. Nem szeretem a denevért, és a denevér hajlamos a beköltözésre. Ha a lányom mégis hazatelepedik, megjavíttatom a hátsó traktust. Nem akarok érzelgősnek mutatkozni, a könny elhomályosítja az éleslátást és eltereli figyelmedet a célról. Viszont nincs is akárkinek japán artista unokája.

Isten akkor költözik ki a házadból, amikor megérezve a baj előszelét, hozzá fordulsz. Ám ez az isten jókedvedben akart téged, nem romjaidban, mostanra már nem igazán kíváncsi rád, tudja, mi következik. Mert isten éppoly önző, mint te magad. Ebben az elkésett meg-

térésben még csak nem is hasonlítanál semmiféle bárányra. Ekkorra ezzel a viszonnyal már ugyanolyan nehéz lenne, mint az öregkorban kötött házasságokkal. Sok fájós derék és kevés élvezet, több a nyögdécselés, mint a hancúrozás. A ház megérzi, hogy isten kiköltözött, és már annyira se ügyel a látszatra, mint régen.

A lányom és az unokám sokáig vártak a frankfurti repülőtér forgatagában. A táviratát majd két hétig csapkodta eső és szél a postaláda alatt a fűben. Olvashatatlan volt az írás. Különben sem hittem már a közvetített szavaknak. Egy utazási irodában várt rám minden úti okmány, de nem tudtak értesíteni, mert a megadott címen nem találtak senkit. Ez hazugság lehet, vagy a szeszélyes gondviselés büntetése, hiszen ki sem mozdultam a házból. A lányom és a kis japán unoka tovább repültek, mellettük egy szerzetes kapott helyet az utolsó pillanatban, mivel én nem jelentkeztem a jó előre kifizetett jegyért. Valaki így csereberél a lelkekkel. A gép az Atlanti-óceán fölött jelzés nélkül eltűnt, ezt a légitársaság megbízottja közölte velem, miután az utaslista szerint engem is eltűntnek nyilvánítottak.

A lányom utolsó üzenete sokáig lógott rajzszöggel feltűzve az előszobatükörre: „El kell jönnöd Latin-Amerikába, különben ő jön el hozzád!". A képeslap túloldalán Karib-tengeri tájban elkorhadt halászhajó, félig a partra húzva. Remélhetem, hogy megbocsátott.

Odahaza házam spalettáit a szél csapkodja. Amikor etetés után a nővérek elvégzik rajtam a szokásos műveleteket, hűs kezük a szabadság szellőjét idézi, mikor még kint a kertben, meg az apám a kuvasszal, amiről nem maradt fénykép. A méltóságra gondolok, Stephen William Hawkingra, a csillagász zsenire, aki már sem beszélni, sem mozogni nem tud, akit a számítógép egyetlen gombja köt a külvilághoz, s mégis a világ születésének titkát kutatja, isten szőrös hónalja táján motoz büntetlenül. A méltóságra gondolok, hogy egyetlen komputeres nyomógomb is elegendő szál lehet a zsigeri léthez, ha szellem van belül.

De a szellemet csak kölcsön kaptad és rosszul sáfárkodtál vele. És nem voltál bátor hozzá, hogy felmássz a tudás trónusának legalább a legalsó lépcsőjéig. Nem azt írtam, amit szándékoztam írni, de ne csodáld. A szavaktól való megszabadulás nem működött zavartalanul. Így vitázunk itt belül hosszan, aztán az ismerős hang, ami egyszerre betöri védekezésem törékeny hártyapapírját:

– Szerencséje van, papa – mondja a harsány nővér –, mégis ehet darabosat is, mert a szemétben megtaláltuk a fogát! Mért kell magának mindig akkorát kacagni, mi?! Hogy kiessen még a fogsora is? De lemostam. Na, mondja szépen, ááááá!